

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kotimaisesta tärkkelystuotannosta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki kotimaisesta tärkkelystuotannosta, jolla lailla ohjattaisiin kotimaisen tärkkelyksen tuotantoa ja markkinointia nykyisin voimassa olevan lain (1037/82) voimassaoloajan päätyttyä. Esityksellä hallitus pyrkii luomaan edellytykset pitkäjänteiselle tärkkelystuotannolle ja tuotannon ohjaukselle niin, että eri tärkkelyslajien tuotanto ja markkinointi voitaisiin turvata sekä ylläpitää sellaista tärkkelyksen kotimaisuusastetta, joka olisi maatalous- ja teollisuuspoliittisesti sekä valtiontalouden kannalta tarkoituksenmukainen. Tärkkelysperunan sopimustuotannon jatkuminen suunnilleen nykyisessä laajuudessa on perusteltua erityisesti aluepoliittisista syistä.

Lakiehdotuksen mukaan tuettaisiin valtion varoin tulo- ja menoarvion puitteissa kotimaisesta raaka-aineesta peruna- ja viljatärkkelystä valmistavia tai markkinoivia yhteisöjä. Tuki koskisi vain niitä yhteisöjä, jotka ovat aloittaneet tuotantonsa ennen 1.1.1987.

Lakiehdotus sisältää säännökset kotimaassa vuosittain tuotettavan tuetun perunatärkkelyksen määrästä, joka koostuisi 18 milj. kilon perusmäärästä ja 6 milj. kilon lisämäärästä. Määrät tulisivat olemaan koko lain voimassaoloajan kiinteät. Jos kuitenkin tuettoman perunatärkkelyksen markkinoinnissa tapahtuisi olennaisia muutoksia, voisi valtioneuvosto tarkistaa perusmäärää. Ehdotuksen mukaan olisi mahdollista myöntää tukea kotimaisesta viljasta valmistetun tärkkelyksen

markkinointiin valtioneuvoston hyväksymin perustein. Tärkkelysperunan hinnasta sovittaisiin vuosittain samalla tavoin kuin ennenkin ja valtioneuvosto vahvistaisi tärkkelysperunalle perushinnan. Lisämäärään kuuluvien tärkkelysperunoiden hinta olisi 75 prosenttia perusmäärään kuuluvien perunoiden hinnasta.

Tärkkelyksen raaka-aineena käytettävän viljan hinta määräytyisi maataloustulolain nojalla vahvistetun tavoitehinnan sekä viljakauppalain säännösten nojalla.

Ehdotuksen mukaan valtioneuvosto vahvistaisi tuenalaisen ja vastaavan tärkkelyksen käyttötarkoitukset. Lakiehdotuksen mukaan valtioneuvosto määräisi vuosittain valtion tuen suuruuden määräytymisperusteet.

Laissa tarkoitettujen toimenpiteiden valmistelu varten valtioneuvosto asettaisi lain voimassaoloajaksi tärkkelysasiain neuvottelukunnan, jonka tehtävänä olisi toimia maa- ja metsätalousministeriötä avustavana elimenä tärkkelyksen tuotantoa ja markkinointia koskevissa asioissa sekä seurata tärkkelysten hintakehitystä.

Lakiehdotus on tarkoitettu saattamaan voimaan 1.1.1988 lukien ja laki koskisi satovuosina 1988/89—1990/91 kotimaassa markkinoitavaa perunatärkkelystä ja vuosina 1988—1990 markkinoitavaa viljatärkkelystä. Tarkoituksena on, että vuoden 1988 tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän lakiesitys käsiteltäisiin tulo- ja menoarvioesityksen käsittelyn yhteydessä.

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys

1.1. Kotimaiset tärkkelysmarkkinat

Kotimaiset tärkkelysmarkkinat on ollut tapana jaotella korkeahintaisiin eli kotimarkkinahintaisiin ja matalahintaisiin markkinoihin. Korkeahintaisilla markkinoilla tuotteiden hinnat muodostuvat vapaasti tuotantokustannusten sekä tuotteiden kysynnän ja tarjonnan pohjalta ottaen huomioon käyttöä koskevat viranomaisrajoitukset. Korkeahintaisia tärkkelystuotteita ovat tärkkelyssiirapit sekä elintarvikekäytössä käytettävä tärkkelys. Matalahintaisilla markkinoilla tuotteen hinta alennetaan valtion tuella kilpailukykyiseksi vastaavaan tuontituotteeseen nähden. Matalahintaisia tärkkelystuotteita käytetään puunjalostusteollisuudessa ja muissa teknisissä käyttötarkoituksissa sekä tärkkelysmakeuttajien valmistuksessa.

Kotimaiset tärkkelysmarkkinat on myös jaoteltu käyttötarkoitusten perusteella kolmeen osaan, puunjalostus- ja muuhun tekniseen käyttöön, makeuttajien ja siirappien valmistukseen sekä tärkkelyksen perinteiseen käyttöön.

Puunjalostusteollisuudessa käytetään tärkkelystä paperin sidosaineena ja pintaliimauksessa. Puunjalostusteollisuuden käyttämä tärkkelys jatkjalostetaan eräissä tapauksissa erilaisiksi tärkkelysmodifikaateiksi. Varsinaisen puunjalostusteollisuuden lisäksi tärkkelystä käytetään myös muihin vastaavanlaisiin teknisiin käyttötarkoituksiin.

Tärkkelysmakeuttajia ja -siirappeja käytetään makeis- ja virvoitusjuomateollisuudessa sekä leipomokäytössä. Näitä makeutusaineita ei markkinoita kotitalouksiin. Siirappien markkinointia ei tueta valtion varoista. Tärkkelysmakeuttajien- ja siirappien markkinat ovat olleet vuodessa 12 milj. kiloa, mistä siirappien osuus on noin 6 milj. kiloa.

Tärkkelyksen perinteiseen käyttöön luetaan tavallinen kotitalouksille myytävä perunajauho sekä tärkkelyksen käyttö lihanjalostusteollisuudessa, jossa sitä käytetään erityisesti makkaran valmistuksessa. Markkinointi ei edellytä tukea valtion varoista. Tärkkelyksen perinteinen käyttö on ollut noin 12 milj. kiloa perunatärkkelystä.

Kotimainen puunjalostusteollisuus on käyttänyt vuonna 1986 noin 110 milj. kiloa tärkkelystä, josta 30 milj. kiloa on kotimaista perunatärkkelystä ja 20 milj. kiloa kotimaista vehnätärkkelystä. Loppuosa puunjalostusteollisuuden tärkkelyksen tarpeesta on täytetty Euroopan Talousyhte-

sön (EC) alueelta tuodulla tärkkelyksellä. Suomeen voidaan tuoda modifioitua tärkkelystä, jollaista puunjalostusteollisuus käyttää, tullitta ja tuontimaksutta. EC:n alueelta Suomeen tuotu tärkkelys on saanut EC:n vientituen lisäksi osakseen myös tuotantotukea. Puunjalostusteollisuudelle markkinoitava kotimainen tärkkelys edellyttää valtion tukea.

Vuonna 1986 Suomessa käytettiin tärkkelystä yhteensä noin 135 milj. kiloa, mistä kotimaaisesta raaka-aineesta valmistettu tärkkelys kattoi noin 55 prosenttia. Tärkkelysmakeuttajien ja -siirappien markkinat ovat vuositasolla olleet noin 12 milj. kiloa. Tärkkelyksen perinteinen käyttö on ollut noin 12 milj. kiloa perunatärkkelystä vuodessa. Nämä ovat kotimaista tärkkelystä. Puunjalostusteollisuuden käyttämästä tärkkelyksestä 50 milj. kiloa oli vuonna 1986 kotimaista tärkkelystä. Yhteensä kotimaassa tuotettua tärkkelystä käytettiin vuonna 1986 noin 78 milj. kiloa, mistä noin 18 milj. kiloa oli sellaista, johon ei myönnetty valtion varoista tukea. Valtion tuki kotimaassa käytetylle tärkkelykselle oli vuonna 1986 yhteensä noin 135 milj. markkaa.

1.2. Tärkkelyskasvien viljely

Tärkkelysperunan viljelypinta-ala on vuosittain ollut runsaat 10 000 hehtaaria, josta siemenperunatuotannon osuus on runsaat 1 000 hehtaaria. Tärkkelysperunan tuotanto on alueellisesti keskittynyt Etelä-Pohjanmaan järvialueelle, Satakunnan ja Hämeen eteläisiin osiin sekä suppeahkolle alueelle eteläiseen Savoan. Tärkkelysperuna on sopimustuotantokasvi ja sitä on viime vuosina viljelty noin 2 800 tilalla. Tärkkelysperunasadot ovat vaihdelleet 200—250 milj. kilon välillä. Tärkkelysperunan tuottajan katetuotto hehtaaria kohti on lähes kaksinkertainen verrattuna esimerkiksi leipäviljan viljelyyn.

Viljatärkkelysteollisuudessa käytettävä vilja hankitaan vapaasti markkinoilla olevasta tarkoitukseen sopivasta viljasta. Toiminnassa oleva ohratärkkelysteollisuus on käyttänyt vuositasolla 16—17 milj. kiloa ohraa. Vehnätärkkelysteollisuus on vuosina 1984 ja 1985 käyttänyt ulkomaisen tuontivehnan ohella vähäisiä määriä kotimaista vehnää. Vuonna 1986 vehnätärkkelysteollisuus käytti noin 47 milj. kiloa kotimaista vehnää, mikä vastasi noin 80 prosenttia kotimaisen vehnätärkkelysteollisuuden raaka-aineen käytöstä. Loppuosa, noin 13 milj. kiloa raaka-aineesta oli tuontivehnnää.

1.3. Tärkkelyksen jalostus

Kotimainen perunätärkkelysteollisuus sijaitsee lähellä raaka-ainetuotantoa. Neljällä yhteisöllä on yhteensä viisi tehdasta Etelä-Pohjanmaalla. Hämeessä, Satakunnassa ja Kymenlaaksossa on kussakin yksi tehdas. Nämä tehtaavat valmistavat perunajauhoa, josta jatkojalostuksella tehdään tärkkelysmodifikaatteja puunjalostusteollisuuteen ja muihin teknisiin tarkoituksiin. Maassamme on neljä tärkkelyksen jatkojalostusta harjoittavaa tehdasta.

Perunätärkkelysteollisuuden valmistuskapasiteetti riippuu olennaisesti käyntikauden pituudesta. Keskimääräinen käyntikausi vuosittain on ollut noin 48 vuorokautta. Perunätärkkelyksen valmistuskapasiteetista yli 50 prosenttia sijoittuu Etelä-Pohjanmaalle.

Viljasta valmistetun tärkkelyksen raaka-aineita ovat ohra ja vehnä. Toiminnassa oleva Suomen Sokeri Oy:n ohratärkkelystä jalostava tehdas Jokioissa valmistaa tärkkelysmakeuttajia, -siirappeja ja -sokereita. Kapasiteetista on käytössä vajaa puolet. Vuosittain prosessoidaan noin 15 milj. kiloa ohraa, josta valmistetaan noin 5 milj. kiloa tärkkelystä ja noin 2 milj. kiloa panimosiirappia.

Vehnätärkkelystä valmistaa yksi vehnätärkkelystehdas. Vehnätärkkelyksen valmistuksessa syntyy useita erilaisia jakeita: A-tärkkelystä, B-tärkkelystä, gluteenia, vehnäproteiinia, vehnämelasia ja lesettä. Näistä jakeista A-tärkkelys, jonka saanto on noin 40 prosenttia kotimaisella vehnäällä, on kelvallinen puunjalostusteollisuuden raaka-aineena käytettävien tärkkelysmodifikaat-

tien valmistuksessa. Valtion tuki on vuosina 1986 ja 1987 kohdistettu A-tärkkelykselle. Tehtaan tuontantokapasiteetti on noin 60 milj. kiloa vehnää. Tällä hetkellä kapasiteetti on täysin käytössä.

Tärkkelysalalla toimivia yhtiöitä ovat Raision Tehtaavat Oy, Hämeen Peruna Oy, Lapuan Peruna Oy, Oy Suomen Sokeri Ab, Järvisseudun Peruna Oy ja Evijärven Perunajauhotehdas Oy sekä eräiden edellä mainittujen yhteisesti omistama pelkästään jatkojalostusta harjoittava Oy Kationi Ab.

Oy Alko Ab:n Koskenkorvan tehtaalla on lisäksi alkanut syksyllä 1987 yhdistetty etanolin ja tärkkelyksen tuotanto. Tehdas tulisi käyttämään noin 140 milj. kiloa rehuohraa ja valmistamaan noin 30 milj. kiloa tärkkelystä vuodessa. Oy Alko Ab:lla on oikeus käyttää enintään 10 milj. kiloa tärkkelyksestä yhtiön omassa makeuttajatuotannossa. Loppuosa tärkkelyksestä on tarkoitus markkinoida puunjalostusteollisuuden käyttöön ja muihin teknisiin käyttötarkoituksiin. Valtioneuvoston harkittavana on toisen tärkkelystä ja alkoholia valmistavan tehtaan perustamista koskeva hakemus.

1.4. Tärkkelyksen tukeminen

Tärkkelyksen markkinointia on voimassa olevan kotimaisesta tärkkelystuotannosta annetun lain voimassaoloaikana tuettu valtion tulo- ja menoarvion puitteissa seuraavasti:

Puunjalostusteollisuus ja muut tekniset käyttötarkoitukset:

vuosi	Perunätärkkelys			Vehnätärkkelys		
	milj. mk	milj. kg	mk/kg	milj. mk	milj. kg	mk/kg
1983	50,8	18,1	2,81	—	—	—
1984	59,7	26,0	2,30	—	—	—
1985	46,0	20,0	2,30	—	—	—
1986	58,6	26,7	2,20	70,0	19,4	3,60

Lisäksi perunätärkkelys ja vehnätärkkelys saavat osakseen liikevaihtoverolain mukaisen alkutuotevähennyksen.

Vehnätärkkelysteollisuus on vuosina 1983—1985 käyttänyt raaka-aineenaan pääasiassa tuon-

tivehnää. Perunätärkkelyksen tukemiseen arvioidaan vuonna 1987 kuluvan noin 77,0 milj. markkaa sekä vehnätärkkelyksen tukemiseen 90,0 milj. markkaa.

Tärkkelysmakeuttajien valmistus:

vuosi	Perunatärkkelys			Ohratärkkelys		
	milj. mk	milj. kg	mk/kg	milj. mk	milj. kg	mk/kg
1983	7,5	2,2	3,40	6,5	3,6	1,82
1984	5,4	2,0	2,72	4,3	4,0	1,08
1985	4,9	1,8	2,72	4,1	4,0	1,02
1986	4,8	1,5	3,14	4,2	3,6	1,16

Perunatärkkelyksen markkinoinnin tukeminen toteutetaan satovuositain valtion tulo- ja menovarion puitteissa. Voimassa olevan lain aikana valtioneuvosto on neljän satovuoden osalta lain 2 §:n 2 momentin nojalla poikkeuksellisen hyvän perunasadon johdosta päättänyt korottaa valtion tuella markkinoitavan perunatärkkelyksen määrää. Lisätyt perunatärkkelysmäärät on markkinoitu puunjalostusteollisuudelle sekä muihin teknisiin käyttötarkoituksiin. Tuetun perunatärkkelyksen määrät ovat olleet seuraavat:

satovuosi	enimmäismäärä VN:n päättämä		yhteensä (milj.kg)
	TMA:ssa (milj.kg)	korotus (milj.kg)	
1983/84	18	5	23
1984/85	16	9	25
1985/86	16	5	21
1986/87	18	9	27

Tärkkelysmakeuttajien tukemiseen vuonna 1987 arvioidaan kuluvan varoja suurinpiirtein yhtä paljon kuin aikaisempinakin vuosina. Tärkkelysmakeuttajien tukeen käytetyt varat on katettu osittain sokerituotteista perittävällä valmisteverolla. Valtion tukea ei sen sijaan ole osoitettu tärkkelyksen perinteiseen käyttötarkoitukseen elintarvikkeena eikä tärkkelyssiirappien valmistukseen.

Valtion tuen tarve vuonna 1986 kotimaisesta tärkkelysperunasta valmistetun tärkkelyksen osalta oli puunjalostusteollisuudelle markkinoituna noin 11 700 markkaa hehtaarilta ja makeuttajatuotantoon markkinoituna noin 16 200 markkaa hehtaarilta. Valtion tuen tarve oli poikkeuksellisen alhainen sen takia, että kokonaistuotannon määrä, noin 45 milj. kiloa ja valtiontuenalainen määrä 27 milj. kiloa olivat korkeat hyvän perunasadon johdosta.

1.5. Tavoitteet

Puunjalostusteollisuuden ja muihin teknisiin käyttötarkoituksiin tarvittavien tärkkelysmodifi-

kaattien käyttö tulee erilaisten selvitysten mukaan edelleen kasvamaan. Tähän käyttötarkoitukseen voidaan arvioida tarvittavan vuonna 1990 noin 140 milj. kiloa tärkkelystä. Puunjalostusteollisuuden ja muun teknisen tärkkelyksen käyttö vuonna 1986 oli noin 110 milj. kiloa. Tärkkelyksen käytön lisääntymisen syynä on muun muassa kotimaisen puunjalostusteollisuuden jalostusasteen nouseminen. Esitetyt arviot perustuvat puunjalostusteollisuudessa tehtyihin investointipäätöksiin ja -suunnitelmiin.

Tärkkelysmakeuttajien ja -siirappien käytön osalta voidaan arvioida viljapohjaisten makeutusaineiden lisäävän jonkin verran markkinaosuuttaan. Perunapohjainen makeuttajan käyttö tuskin tulee lisääntymään.

Tärkkelyksen kokonaiskäytön arvioidaan vuoteen 1990 mennessä nousevan noin 170 milj. kiloon, vastaava määrä vuonna 1986 oli noin 135 milj. kiloa. Kotimaisuusaste, jolla tarkoitetaan kotimaisesta raaka-aineesta valmistetun tärkkelyksen osuutta kokonaiskäytöstä, on tällä hetkellä noin 50 prosenttia. Hallitus katsoo, että riittävä kotimaisuusaste on tarpeellinen puunjalostusteollisuuden huoltovarmuuden kannalta ja mahdollisten kriisitilanteiden varalta. Lisäksi riittävän laajalla tärkkelyksen valmistuksella kotimaassa voidaan pitää tuontitärkkelyksen hinnat kohtuullisella tasolla. Hallitus katsoo, että tärkkelyksen kotimaisuusasteen tulisi olla noin 50 prosentin tasolla. Toisaalta tällä omavaraisuustasolla EC:n alueelta tuotavan tärkkelyksen hintaan sisältyvä voimakas tuki koituisi myös kotimaisen puunjalostusteollisuuden ja koko kansantalouden hyväksi.

Ehdotetulla yhteensä 24 milj. kilon tuenalaisella tärkkelysmäärällä voitaisiin myös säilyttää nykyinen tärkkelysperunan viljelylaajuus. Tärkkelysperunan sopimusviljelyllä on merkittävä maatalous- ja aluepoliittinen merkitys. Sopimus- tuotannon turvaaminen on tärkeää muun muassa sen vuoksi, koska tärkkelysperunaa tuottavat tilat ovat kooltaan sen suuruisia, että vaihtoehtona on lähinnä kotieläintuotanto. Mainittu tuotantotaso

takaisi myös perunatärkkelysteollisuuden tuotantokapasiteetin kannattavan hyväksikäytön.

Tärkkelyksen laajeneva käyttö olisi hallituksen mielestä mahdollista lain voimassaoloaikana tyydyttää osin kotimaassa valmistetulla viljatärkkelyksellä, osin tuontitärkkelyksellä. Tärkkelyksen käytön lisääntyessäkin voidaan 50 prosentin oma-varaisuustavoite säilyttää säätelämällä vuosittain lakiesityksen suomin mahdollisuuksin valtion tulo- ja menoarvion puitteissa viljatärkkelyksen määriä. Kotimaisen viljatärkkelyksen osalta tuen maksaminen tulisi siksi jättää voimassa olevan lain tavoin vuosittaiseen harkintaan, jolloin voitaisiin samalla ottaa huomioon maan viljatilanteessa tapahtuvat muutokset. Kotimaisen tärkkelysteollisuuden nykyisin hallussa olevan jatkojalostuskapasiteetin hyödyntämiseksi olisi sallittava myös tarpeellinen natiivin tärkkelyksen tuonti.

Hallitus pitää myös valtionaloudellisista syistä tärkeänä, että perunatärkkelystuotannon tukemisesta valtiolle aiheutuvien menojen kasvua olisi hillittävä. Sen vuoksi olisi tärkeää myös teollisuuden piirissä pyrkiä eri tavoin tuotantokustannusten alentamiseen. Valtion kannalta on tärkeää aikaisempaa tarkemmin seurata jalostustoiminnan kehitystä sekä päättää tuen maksamisen perusteista vuosittain.

Jos tärkkelyksen tuontihinta nykyiseltä tasoltaan olennaisesti laskee, voidaan tuontitärkkelyksen hintaa korottaa määrämällä sille tullit tuontimaksu.

2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

2.1. Lainsäädäntö

Ennen voimassa olevaa kotimaisesta tärkkelystuotannosta annettua lakia tuettiin sekä puunjalostusteollisuuden ja muuhun tekniseen käyttöön että makeuttajien valmistukseen menevää kotimaisesta raaka-aineesta valmistettua tärkkelystä valtion varoin tulo- ja menoarvion puitteissa valtioneuvoston päättämien perustein. Peruna- ja viljatärkkelyksen tuotannon ja markkinoinnin ohjaamiseksi säädettiin laki kotimaisesta tärkkelystuotannosta, joka tuli voimaan vuoden 1983 alusta lukien ja joka koskee satovuosina 1983/84—1987/88 markkinoitavaa perunatärkkelystä ja vuosina 1983—1987 markkinoitavaa viljatärkkelystä. Lain voimassaolo on jatkettu kaksi eri kertaa.

2.2. Asian valmistelu

Lakiehdotus perustuu maa- ja metsätalousministeriön 18.4.1984 asettaman erikoiskasvitoimikunnan mietintöön.

3. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset

Maatilahallitus tulisi edelleenkin huolehtimaan hinnanalennuskorvauksen maksamisesta. Maa- ja metsätalousministeriön apuna tärkkelystuotantoon ja tärkkelyksen markkinointiin liittyvissä kysymyksissä toimisi tärkkelysasiain neuvotelukunta. Laissa tarkoitetut tehtävät voidaan hoitaa nykyisen organisaation ja henkilöstön puitteissa.

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Lakiehdotuksessa mainitun 24 milj. perunatärkkelyskilon markkinointiin arvioidaan tarvittavan valtion varoja, jos tuen määrä arvioidaan keskimäärin 2,30 markkaksi tärkkelyskilolta, noin 55 milj. markkaa. Tuenalaisen määrän lisääntyessä kiloa kohti laskettu tuki alenee, koska teollisuuden kiinteät kustannukset jakaantuvat suuremmalle tuotetulle määrälle. Valtion tuella hallitus pyrkii parantamaan osaltaan kotimaisen puunjalostusteollisuuden kilpailukykyä sekä turvaamaan kotimaisen tärkkelysperunateollisuuden toimintaedellytykset sekä tärkkelysperunan viljelyn jatkuvuuden. Tärkkelysperunan viljelyllä on huomattava taloudellinen merkitys tärkkelysperunan viljelijöiden yksityistalouksien kannalta sekä kunnallistalouden kannalta niissä kunnissa, joissa tärkkelysperunan viljelyä merkittävästi harjoitetaan. Tärkkelysperunasta saadut bruttotulot ovat viime vuosina olleet keskimäärin 110—120 milj. markkaa.

Vehnätärkkelyksen tukimenot ovat vuonna 1986 olleet 70 milj. markkaa ja tulevat vuonna 1987 olemaan noin 90 milj. markkaa. Nykyisillä tukiperusteilla laskettuna vehnätärkkelyksen yksikkötuki on korkeampi kuin vastaava perunatärkkelyksen tuki. Vehnätärkkelystuotannon tukeminen on kuitenkin osoittautunut viime vuosina valtionalouden kannalta vehnän vientiä edullisemmaksi vaihtoehdoksi.

Oy Alko Ab:n ohraviinatehdas, joka on aloittanut vuoden 1987 syyspuolella etanolin ja tärk-

kelyksen valmistuksen, ei tulisi valtioneuvoston 30.4.1984 tekemän päätöksen mukaan saamaan valtion tukea noin 30 milj. ohratärkkelyskilon markkinointiin. Tästä 30 milj. kilon määrästä on

2/3 tarkoitus markkinoida puunjalostusteollisuudelle ja 1/3 käyttää Rajamäen tehtaalla makeuttajan valmistuksessa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Pykälän 1 momentissa kerrotaan johdattukseksi kotimaisen tärkkelystuotannon tukemisen eräitä pääperiaatteita. Ehdotettu lainkohta vastaa asiallisesti voimassa olevaa lakia.

Pykälän 2 momentissa määritellään satovuosi. Voimassa olevassa laissa ei ole olemassa tästä nimenomaista säännöstä, mutta ehdotettu lainkohta vastaisi kuitenkin noudatettua käytäntöä ja maataloustulolaisissa olevaa vastaavansisältöistä säännöstä ja käsitettä.

2 §. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin tärkkelysperunan osalta tuenalainen tärkkelysmäärä, joka jakaantuisi 18 miljoonan kilon perusmäärään ja 6 miljoonan kilon lisämäärään satovuotta kohti. Tuenalainen määrä olisi satovuositain kiinteä ellei 2 momentista muuta johdu.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi mahdollisuus tarkistaa 1 momentissa määrättyä 18 miljoonan tärkkelyskilon perusmäärää, mikäli perunatärkkelyksen tuettomilla markkinoilla tapahtuisi olennaisia muutoksia. Säännöksellä pyritään turvaamaan tärkkelysperunan viljelyn asema, mikäli perunatärkkelyksen kotimarkkinahinnoilla tapahtuisi merkittäviä muutoksia. Päätöksen asiasta tekisi vuosittain valtioneuvosto. Aikaisemmassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä.

Pykälän 3 momentissa olisi määräys siitä, että viljatärkkelyksen tukeminen tapahtuisi vuosittain valtion tulo- ja menoarvion puitteissa. Tarkoituksena on, että viljatärkkelyksen määrää harkittaessa voitaisiin joustavasti ottaa huomioon maan viljantuotannossa ja varastotilanteessa tapahtuvat muutokset, kotimaisen tärkkelyksen tuotannossa ja tärkkelyksen kulutuksessa tapahtuvat muutokset sekä kansantaloutta ja tärkkelyksen kotimaisuusastetta koskevat näkökohdat. Ehdotettu säännös vastaa voimassa olevassa laissa olevaa säännöstä.

3 §. Pykälän 1 momentissa määrättäisiin, että valtioneuvosto vahvistaisi vuosittain tärkkelysperunan hinnan. Ehdotus vastaa tältä osin voimassa olevaa lakia. Tärkkelysperunan hinta koskisi kuitenkin vain perusmäärää vastaavaa osaa raaka-aineesta eli perunamäärää, josta voidaan valmistaa 18 miljoonaa kiloa tärkkelystä. Lisämäärän osalta hinta olisi 75 prosenttia perusmäärän hinnasta. Hinnan leikkaus vastaisi käytännöllisesti katsoen viljelijöiden kannalta sitä perunan hinnan alennusta, joka on viime vuosina toteutettu sovellettaessa voimassa olevan lain poikkeuksellisen hyvän perunasadon säännöksiä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin neuvottelumenettelystä sovittaessa tärkkelysperunan hinnasta. Menettely vastaa muilta osiltaan voimassa olevaa lakia, mutta tärkkelysteollisuutta edustavalla järjestöllä on tässä sopimusosapuolen asema. Voimassa olevassa laissa määrättiin, että neuvottelujen yhteydessä oli kuultava tärkkelysteollisuutta. Lisäksi ehdotetaan, että tärkkelystä käyttävää teollisuutta olisi hintaneuvottelujen aikana kuultava. Mikäli neuvotteluissa saavutetaan yksimielisyys, vahvistettaisiin tärkkelysperunan hinta helmikuun loppuun mennessä. Vahvistamisen ajankohta on sovitettu siten, että neuvottelut voitaisiin käydä maataloustuloneuvottelujen yhteydessä. Mikäli yksimielisyyttä ei ole saavutettu, valtioneuvoston olisi vahvistettava hinta maaliskuun loppuun mennessä. Neuvottelujen aikarajat vastaavat voimassa olevaa lakia.

Pykälän 3 ja 4 momentti ovat samansisältöiset voimassa olevan lain kanssa.

4 §. Perunatärkkelyksen osalta ehdotetaan 1 momentissa säädettäväksi, että tuen perusteet ja enimmäismäärä päätettäisiin kuluva satovuotta koskien vuosittain viimeistään lokakuun 15 päivänä. Asiasta päättäisi valtioneuvosto. Säännösehdotus on uusi ja sen tarkoituksena on, että tukiperusteet otettaisiin vuosittaiseen tarkasteluun ja muutenkin seurattaisiin aikaisempaa tarkemmin alan kehitystä. Tuen enimmäismäärän

määrämisellä on tarkoitus kannustaa teollisuutta tuotannon tehostamiseen ja tuotantokustannusten alentamiseen. Päätöksenteon ajankohta on sovitettu niin, että odotettavissa oleva perunasato määränsä ja laatunsa puolesta on varsin hyvin arvioitavissa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan määrättäväksi viljatärkkelyksen tuen perusteista ja tuen enimmäismäärästä. Säännös vastaa voimassa olevan lain aikana vallinnutta käytäntöä. Valtioneuvosto päättäisi asiasta vuosittain helmikuun loppuun mennessä.

Pykälän 3 momentissa määrättäisiin, että valtion tuki voidaan määrätä joko tärkkelys- tai raaka-ainekiloa kohti. Tämä koskisi sekä perunatätkkelystä. Voimassa olevassa laissa perunatärkkelyksen tuki on ollut mahdollista määrätä vain tärkkelyskiloa kohti.

5 §. Pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvosto määräisi tuenalaisen kotimaisen tärkkelyksen käyttötarkoitukset. Päätös voisi olla voimassa toistaiseksi. Voimassa olevan lain mukaan valtioneuvosto on tehnyt käyttötarkoitusta koskevan päätöksen vuosittain. Käyttötarkoitukset ovat olleet lain voimassaoloaikana samat.

Pykälän 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö vahvistaisi tärkkelystä valmistavien tai markkinoivien yhteisöjen markkinointiosuudet yhteisöjen tekemän sopimuksen mukaisesti. Voimassa olevassa laissa ollut vastaava säännös koski vain perunatärkkelystä ja päätös oli tehtävä vuosittain maaliskuun loppuun mennessä. Markkinointiosuudet pysyivät muuttumattomina lain voimassaoloajan. Jos yhteisöt eivät sovi markkinointiosuuksistaan, tulisi lakiehdotuksen mukaan valtioneuvoston päättää asiasta viimeistään maaliskuun 15 päivänä. Lakiehdotuksen tarkoituksena on, että markkinointiosuuksia voidaan myös muuttaa, jos yhteisöt asiasta sopivat.

6 §. Tässä pykälässä määrättäisiin valtion tuen saamisen edellytyksistä ja maksamisesta. Säännökset vastaavat pääosin voimassa olevaa lakia. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi erityinen määräys tuen saamisen edellytyksistä.

Pykälän 2 momentissa määrättäisiin, että tukea voitaisiin maksaa vain sellaiselle tärkkelystä valmistavalle yhteisölle, joka on ollut toiminnassa 1.1.1987. Tällä määräyksellä pyritään rajoittamaan uuden tärkkelyskapasiteetin syntymistä. Tuotantonsa ennen 1.1.1987 lopettanut tärkkelystehdas ei enää lakiehdotuksen mukaan saisi

valtion tukea. Tukea voitaisiin kuitenkin maksaa sellaiselle tärkkelystä valmistavalle yhteisölle, joka on 1.1.1987 jälkeen perustettu tai perustetaan jatkamaan mainittuna ajankohtana toiminnassa olleen yhteisön toimintaa. Oy Alko Ab:n on katsottava jo alkaneen tärkkelyksen valmistuksen Rajamäellä sijaitsevassa koetehtaassaan. Ehdotettu säännös vastaisi voimassa olevassa laissa ilmaistua periaatetta.

Pykälän 5 momentin mukaan tuki voitaisiin vaihtoehtoisesti maksaa myös markkinointiyhteisölle. Ehdotettu säännös vastaa voimassa olevan lain säännöstä.

7 §. Pykälässä säädettäisiin tärkkelyksen varastoinnista maksettavasta korvauksesta. Voimassa olevassa laissa on vastaavansisältöinen perunatärkkelystä koskeva lainkohta. Esityksen tarkoittama varastointitilanne saattaisi aiheutua erilaisista markkinahäiriöistä ja muista vastaavanlaisista ennalta arvaamattomista tekijöistä.

8—9 §. Pykäliin sisältyvät säännökset yhteisöjen velvollisuuksista sekä valtion tuen maksamisen lopettamisesta. Säännökset vastaavat lähes täysin voimassa olevan lain säännöksiä.

10 §. Pykälässä säädetään maa- ja metsätalousministeriötä tärkkelysasioissa avustavasta tärkkelysasiain neuvottelukunnasta. Säännökset vastaavat pääosin voimassa olevaa lakia. Neuvottelukunnan tehtävissä korostuu kuitenkin aikaisempaa selvemmin velvollisuus seurata alan hintakehitystä. Kokoonpano on vahvistettu kauppa- ja teollisuusministeriön sekä tuenalaisista tärkkelystä käyttävän teollisuuden edustajilla.

11—13 §. Pykäliin sisältyvät kielto liikesalaisuuden väärinkäytöstä sekä säännökset maa- ja metsätalousministeriön oikeudesta antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä sekä voimaantulosäännös.

2. Voimaantulo

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1988 ja se tulisi koskemaan satovuosina 1988/89—1990/91 kotimaassa markkinoitavaa perunatärkkelystä ja vuosina 1988—1990 kotimaassa markkinoitavaa viljatärkkelystä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnalle seuraava lakiehdotus:

Laki

kotimaisesta tärkkelystuotannosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tärkkelystuotannon tukeminen

Kotimaisen tärkkelystuotannon turvaamiseksi voidaan valtion tulo- ja menoarvion puitteissa tukea kotimaisesta perunasta ja viljasta tärkkelystä valmistavia yhteisöjä sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

Satovuodella tarkoitetaan tässä laissa heinäkuun 1 päivän ja kesäkuun 30 päivän välistä ajanjaksoa.

2 §

Tärkkelyksen määrä

Perunatärkkelystä valmistaville yhteisöille myönnetään valtion tukea satovuotta kohti 18 miljoonan tärkkelyskilon perusmäärän ja 6 miljoonan tärkkelyskilon lisämäärän markkinointiin.

Mikäli perunatärkkelyksen tuettomissa markkinoissa tapahtuu olennaisia muutoksia, valtioneuvosto voi tarkistaa 1 pykälässä tarkoitettua tuenalaista perusmäärää.

Kotimaisesta viljasta valmistetun viljatärkkelyksen markkinointiin voidaan myöntää vuosittain tukea valtion tulo- ja menoarvion puitteissa.

3 §

Tärkkelyksen raaka-aineen hinta

Valtioneuvosto vahvistaa vuosittain viljely- ja hankintasopimusten perusteella viljeltävän tärkkelysperunan hinnan seuraavaa satovuotta varten.

Lisämäärään kuuluvan tärkkelysperunan hinta on 75 prosenttia perusmäärään kuuluvan tärkkelysperunan hinnasta.

Valtioneuvoston on ennen vahvistamispäätöstä neuvoteltava maataloustuottajain keskusjärjestöjen ja elintarviketeollisuutta edustavan järjestön kanssa sekä kuultava tärkkelystä käyttävää teollisuutta. Jos neuvotteluissa on saavutettu yksimielisyys, valtioneuvosto vahvistaa helmikuun loppuun mennessä seuraavana satovuotena noudatettavan hinnan neuvottelutuloksen mukaisesti. Jollei neuvotteluissa ole saavutettu yksimielisyyttä, valtioneuvosto vahvistaa perunan hinnan maaliskuun loppuun mennessä.

Maa- ja metsätalousministeriö vahvistaa tärkkelysperunan laatuvaatimukset sekä tärkkelysperunan laatuhinnoittelun perusteet.

Tärkkelyksen raaka-aineena käytettävän viljan hinnoista ja laatuvaatimuksista on voimassa, mitä maataloustulolain (629/82) ja viljakauppain (580/78) nojalla on määrätty.

4 §

Valtion tuesta määrääminen

Valtioneuvosto määrää vuosittain viimeistään lokakuun 15 päivänä perunatärkkelyksen tuen perusteet kullekin satovuodelle.

Valtioneuvosto päättää vuosittain kunkin vuoden helmikuun loppuun mennessä ne perusteet, joilla tukea voidaan maksaa kuluvana kalenterivuotena markkinoitavalle viljatärkkelykselle.

Tuki voidaan määrätä joko tärkkelys- tai raaka-ainekiloa kohti ja sille asetetaan enimmäismäärä.

5 §

Tärkkelyksen käyttötarkoitukset ja yhteisöjen markkinointiosuudet

Valtioneuvosto määrää ne kotimaisen tärkkelyksen käyttötarkoitukset, joihin markkinoitavan tärkkelyksen osalta valtion tukea voidaan saada.

Maa- ja metsätalousministeriö vahvistaa kun-kin tärkkelystä valmistavan yhteisön markkinointiosuuden 2 §:n 1 momentissa tarkoitetusta määrästä yhteisöjen keskenään tekemän sopimuksen mukaisesti. Jos yhteisöt eivät asiasta sovi, valtioneuvosto vahvistaa markkinointiosuudet viimeistään maaliskuun 15 päivänä.

6 §

Valtion tuen edellytykset

Valtion tuen saamisen edellytyksenä on, että yhteisö on sitoutunut suorittamaan viljelijälle tärkkelysperunan 3 §:n mukaisen hinnan tarkistettuna maa- ja metsätalousministeriön kulloinkin vahvistamien perusteiden mukaisesti perunan laadusta hintaan ehkä aiheutuvilla muutoksilla ja että yhteisö muutoinkin noudattaa, mitä tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säädöksissä on määrätty.

Tukea voidaan myöntää vain sellaiselle tärkkelystä valmistavalle yhteisölle, joka on ollut toiminnassa 1 päivänä tammikuuta 1987 tai joka on jatkanut mainittuna ajankohtana toiminnassa olleen yhteisön toimintaa.

Hakemus valtion tuen saamiseksi on tarpeellisine selvityksineen tehtävä maatilahallitukselle sen määräämän ajan kuluessa.

Maatilahallitus päättää tuen myöntämisestä ja huolehtii sen maksamisesta tärkkelystä valmistavalle tai markkinoivalle yhteisölle.

Tuki voidaan maksaa 1 §:n 1 momentissa mainittujen yhteisöjen sijasta kotimaisesta raaka-aineesta valmistettua tärkkelystä markkinoivalle yhteisölle.

7 §

Varastointi

Mikäli tässä laissa tarkoitettua tärkkelystä joudutaan varastoimaan, voidaan varastoinnista aiheutuvat kustannukset erityisistä syistä korvata valtion varoista sen mukaan kuin valtioneuvosto päättää.

8 §

Yhteisöjen velvollisuudet

Valtion tukea saavan yhteisön tulee pitää viljelysopimusrekisteriä sekä sellaista kirjanpitoa, josta käy selville kaikki viljely- tai hankintasopimusten perusteella ostetut raaka-ainemäärät, hinnat hinnoitteluperusteineen sekä ostetut ja myydyt tärkkelysmäärät.

Yhteisö on velvollinen pyydettyessä toimittamaan maatilahallitukselle tai elinkeinohallitukselle tärkkelyksen hinnoittelulaskelmat sekä raportit kustannus- ja kannattavuusseurannastaan.

Yhteisö on velvollinen esittämään maatilahallituksen tai elinkeinohallituksen määräämälle virkamiehelle tarkastusta varten kustannuslaskentansa ja kaikki tarvittavat tili- ja muut asiakirjat sekä muutoinkin avustamaan tarkastuksen suorittamisessa.

9 §

Laiminlyönnin seuraukset

Mikäli valtion tukea saava yhteisö kehotuksesta huolimatta laiminlyö sen, mitä yhteisön velvollisuudeksi on 8 §:ssä säädetty, voi maatilahallitus lopettaa valtion tuen maksamisen siitä ajankohdasta lukien, jolloin laiminlyönti on todettu.

Myönnetty tuki peritään takaisin sen mukaan, mitä maataloustuen jako- ja valvontatehtävien hoitamisesta 27 päivänä tammikuuta 1971 annetussa laissa (88/71) on säädetty.

10 §

Tärkkelysasiain neuvottelukunta

Tässä laissa tarkoitettujen toimenpiteiden valmistelua varten valtioneuvosto asettaa tärkkelysasiain neuvottelukunnan, jonka tehtävänä on toimia maa- ja metsätalousministeriön apuna tärkkelyksen tuotantoa ja markkinointia koskevis-
sa asioissa sekä seurata tärkkelysten hintakehitystä. Neuvottelukunnassa on edustaja maa- ja metsätalousministeriöstä, valtiovarainministeriöstä, kauppa- ja teollisuusministeriöstä, maatilahallituksesta, elinkeinohallituksesta, maataloustuottajien keskusjärjestöistä sekä elintarviketeollisuutta edustavasta järjestöstä.

Neuvottelukunnan kokoonpanosta ja muista tehtävistä määrätään tarkemmin valtioneuvoston päätöksellä.

11 §

Liikesalaisuus

Liikesalaisuudeksi katsottavaa tietoa, joka on hankittu tämän lain nojalla, ei saa käyttää yksityiseksi hyödyksi eikä kertoa sivullisille.

12 §

Valtuutussäännös

Tarkempia määräyksiä tämän lain täytäntöön-

panosta antaa tarvittaessa maa- ja metsätalousministeriö.

13 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 ja se koskee satovuosina 1988/89—1990/91 kotimaassa markkinoitavaa perunatärkkelystä ja vuosina 1988—1990 kotimaassa markkinoitavaa viljatärkkelystä.

Helsingissä 25 päivänä syyskuuta 1987

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Maa- ja metsätalousministeri *Toivo T. Pohjala*